



Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada

VAL D'ARAN

El blanc diferencial

VALLON DU DIABLE

Els ullals del dimoni

LLÉMENA

Al·lèrgia a la multitud

AUYÁN TEPUY

Atac de vertigen



Entrevista:
Emili Cívís



Vèrtex

EDITA:
Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada
Rambla 41, pral. 08002 Barcelona
Tel.: 93 412 07 77. Fax: 93 412 63 53
www.feec.cat
Redacció VÈRTEX, redacciovertex@feec.cat

DIRECCIÓ:
Francesc Vila

REDACCIÓ I CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA:
Xavier Maduell

REDACCIÓ ADJUNTA:
Josep Llusà i Elisenda Palou

CONSELL ASSESSOR: Pito Costa, Jordi Lalueza, Josep Llusà,
Xavier Maduell, Glòria Martí, Pep Mata, Jordi Merino, Anna
Mongay, Joan Tutusaús i Francesc Vila.

PUBLICITAT: Consol Rodríguez. Tel. 93 412 07 77 (ext. 4).
publicitatvertex@feec.cat

SUBSCRIPCIONS I ATENCIÓ AL LECTOR: lectors@feec.cat

REDACCIÓ:
Notícies: Sara Chacón i Ja Bonet
Novetats editorials: Joan Escalé
Vies noves: Armand Ballart
Món alpinístic: Pep Soldevila
Escalada esportiva: José E. Agustí

RESSENYES: Armand Ballart
MAPES: Olbo Geographical Solutions, SL

HAN COL·LABORAT EN AQUEST NÚMERO:
Luis Alfonso, M. Rosa Aregall, Montse Bacardit, Juan Manuel
Borrero, Dani Brugarolas, Óscar Cadiach, Carles Camí, Emili
Civís, David Claret, Samuel Colomer, Sébastien Crouzet, Joaquim
Elias, Irene Escala, Enric Faura, Xavier Gallach, Jordi Gallardo,
Roser Jordana, Ferran Latorre, Carles Lluch, Jordi López, Jordi
Marmolejo, Xavier Martorell, Albert Masó, Óscar Masó, Ferran
Mestres, Joan Miró, Dani Moreno, Albert Ortiz, David Palmada,
Josep M. Parareda, Didier Payré, Carlos Pérez, Isaac Picher, Marc
Pinsach, Carles Prior, Àngel Puig, Jordi Puig, Armando Raya, Pilar
Rico, Nerea Ruiz, Ester Sabadell, David Sancho, Riccardo Selvatico,
Bernat Sort, Josep M. Torras, Pol Vancells i Jordi Vilà.

PORTADA: esquí de muntanya a la serra d'Armèros, al nord de la
Val d'Aran. Foto: Samuel Colomer

SUMARI: Aneto des de Molières. Foto guanyadora del concurs
promogut per la FEEC amb motiu del Dia Internacional de les
Muntanyes (#welovemountains). Foto: Xevi Musach

MAQUETACIÓ: Anversal
IMPRESSIÓ: Litografia Rosés, SA
DISTRIBUCIÓ: SPM, SL i Distribuciones MOR
Dipòsit legal: B. 36121-1965
ISSN: 0042-4420

Preu d'un exemplar: 4,90 euros

 Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Secretaria de Comunicació



VÈRTEX no comparteix necessàriament el criteri que s'exposa en els diferents articles publicats, el qual és d'exclusiva
responsabilitat dels seus autors. Es prohibeix la reproducció total o parcial de qualsevol contingut publicat a VÈRTEX
sense l'expressa autorització escrita dels titulars del © copyright. VÈRTEX adverteix al lector que la pràctica dels esports
de muntanya comporta riscos i aconsella extremar les precaucions.

Novembre-desembre 2013 • VÈRTEX núm. 251

sumari

- 16** Val d'Aran. El blanc diferencial • Samuel Colomer
- 26** XIII Premi Vèrtex. Atenció al detall • David Claret i David Sancho
- 34** Auyán Tepuy. Expedició de vertigen
M. Rosa Aregall i Josep M. Parareda
- 42** Entrevista. Emili Civís • Albert i Òscar Masó Garcia
- 46** Vallon du Diable. Els ullals del dimoni • Xavier Gallach
- 54** Vall de Llémèna. Al·lèrgia a la multitud • Pol Vancells
- 58** Refugi Lluís Estasen. El guardià del Pedraforca • Josep Llusà

seccions

editorial 2
cartes dels lectors 4
notícies 6
opinió: "Diferents emocions a la muntanya" 40
novetats editorials 60
vies noves 64
món alpinístic 68
escalada esportiva 72

Pla de
llicències
2014
Pàg. 76-79

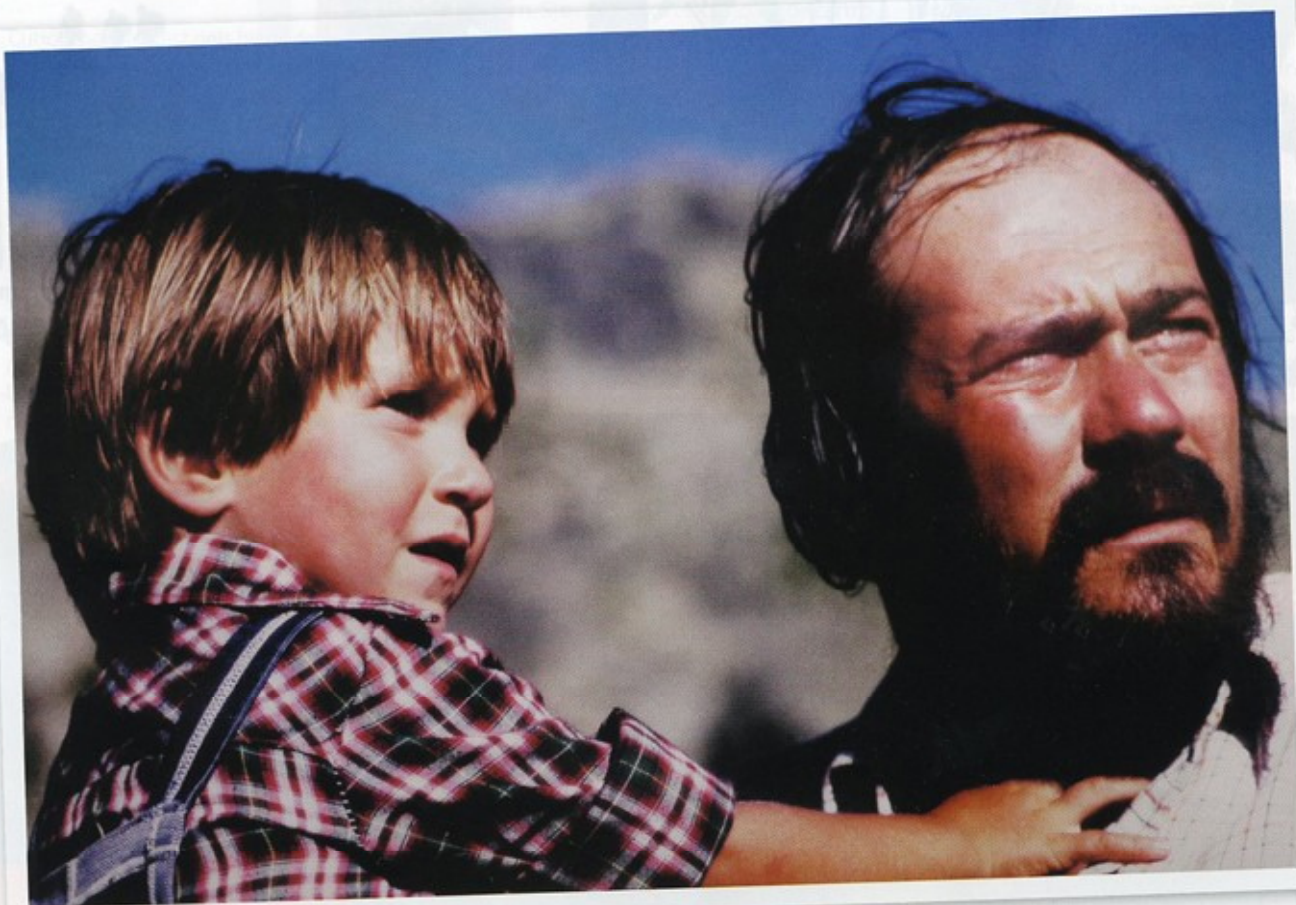
 FEEC



EMILI CIVÍS

Pioner d'altura

Dins l'apassionant crònica de la conquesta catalana dels sostres de la Terra hi brilla amb llum pròpia l'Emili Civís, un aventurer de soca-rel, impregnat de la fortalesa i la convicció que exigeixen les aspres vicissituds de l'alpinisme. Escalador dels primers sis mil, set mil i vuit mil estatals, tots ells verges, el nostre protagonista no s'ha limitat a assaborir les mels del cim. L'Emili, una de les figures més rellevants i singulars de l'alpinisme català dels anys 70, a voltes ha donat més importància a l'extravagància dels mitjans de transport emprats per arribar als llocs, ja fossin per mar o terra, i també a l'amarament de les cultures que ha trobat al seu pas.



◉ Emili Civís i el seu fill Alger els anys 80

-Com vas començar en el món de la muntanya?

-Doncs a través del Centre Excursionista de Badalona (CEB). Malgrat que vaig tenir una infància marcada per les vicissituds de la postguerra, de ben jove em va atreure el futbol fins que vaig contactar amb membres del CEB. Vaig fer les primeres excursions i vaig descobrir un nou món que va canviar el rumb de la meua vida. Per això tinc una gran estima pel centre badaloní.

-La llavor per aflorar-te el cuc de l'escalada ja estava, doncs, plantada...

-Sí, perquè aviat vaig començar a escalar amb companys del centre en una pedrera que hi ha anant cap a Montgat, damunt de l'autopista. D'allà vaig passar al sot del Bac i a Sant Llorenç del Munt, i més tard a Montserrat. En aquest massís vaig conèixer l'Antoni i l'Emili Gil, del Centre Excursionista de Catalunya (CEC), amb els quals vaig escalar molt i em vaig fer soci del CEC. Vaig pertànyer al Centre Acadèmic d'Escalada (CADE), amb les beques del qual vaig assistir l'any 1962 als cursos de l'ENSA (École Nationale de Ski et d'Alpinisme) de Chamonix. Llavors ja escalàvem als Pirineus i als Alps, i obríem vies.

-Explica'ns la teua vivència i les motivacions de l'obertura de la mítica CADE de Terradets l'any 1963.

-Venint del Cotiella amb els del CEB vam estar uns dies a Terradets per explorar cavitats i recordo que no paràvem d'admirar la grandiosa paret de les Bagasses amb el desig d'obrir-hi una via. L'Anglada i el Guillaumon ja hi havien obert la primera via, per l'esquerra de la paret. L'any següent vaig conèixer el Claude Colin, un francès entusiasta de l'escalada que alhora era un científic expert en energia nuclear que assessorava el govern espanyol per implantar-la al país. Amb ell, l'Emili Gil i el Ferran

Abella iniciàrem l'obertura de la via durant els caps de setmana i hi vam esmerçar uns dos anys. L'arribada a la feixa ens va facilitar molt les coses i en aquella experiència vaig viure-hi alguns dels dies més freds i més calorosos que recordo.

-Creus que l'esperit clàssic continua vigent com a la teva època?

-Avui en dia la frontera entre l'escalada clàssica i l'esportiva és difusa, ja que molta gent que fa esportiva fa alhora clàssica i alpinisme, com el meu fill Alger. Això sense desmerèixer la gent que només es dedica a la modalitat esportiva, tot i que cada cop hi ha més jovent amb deformacions a les mans per *tendinitis* provocades per la pràctica d'aquest esport, que penso que és com fer gimnàstica a la vertical. També s'ha de dir que l'escalada clàssica té riscos potencials, inherents al medi on s'escala, que poden ser molt més perillosos.

-Quines foren les claus per poder compaginar la teva vida familiar i laboral amb les expedicions?

-Vaig tenir la gran sort d'especialitzar-me com a gravador en metall, que era un ofici molt buscat. Encara que me n'anés tres mesos d'expedició (que en aquella època era normal), sabia que tindria la feina assegurada quan tornés. En l'àmbit familiar vaig tenir molta sort també, ja que la meua dona, la Berta Escolà, la vaig conèixer al CEC tot i que provenia dels Amics del Sol i, com que entenia la meua dèria, sempre es va fer càrrec de la casa i del nostre fill durant les meves absències.

-Has participat en algunes expedicions una mica estrambòtiques. Com varen ser?

-Van ser apassionants, viscudes metre a metre. L'any 1969, un personatge molt peculiar, en López de Ceballos, soci del CEC i empresari, va organitzar l'expedició Transhimàlaia per anar de Barcelona a l'Índia a bord d'un Land Rover escalant a cada país que visitava, i m'hi vaig incorporar. Ens va acompanyar l'Antoni Leonart i primer vam passar pels països comunistes de l'Europa de l'Est que, com que ens estaven prohibits, no els vàrem fer segellar els passaports per no constar que hi havíem passat. Després, al Kurdistan ens van metrallar i a la frontera amb l'Iran del xa de Pèrsia ens ho registraren tot per si dúiem estupefaents, cosa que ens hauria costat la pena de mort.

-Caram!

-Llavors, a l'Afganistan vam fer uns cinc mils verges propers als desapareguts Budes de Bamian, que llavors ja presentaven les mutilacions fetes per Gengis Khan. La gent del lloc ens venia a saludar duent fusells de l'època colonial britànica. Vivien com a l'Edat Mitjana, dins de cases de fang. A la fi del viatge, el xerpa Passang i jo vam fer el cim verge de l'Inderkila, de 6.040 m, a l'Himàlaia indi del Punjab. Va ser



◊ L'ascensió a l'Annapurna Est (8.078 m), realitzada per Civís, Pons i Anglada l'any 1974, va significar una fita històrica: era el primer vuit mil estatal i s'efectuà sobre un cim verge.



◊ Les Calanques (França), a cavall entre els 70 i 80. D'esquerra a dreta, Miquel Muñoz, Emili Civís, Josep Manuel Anglada i Joan Cerdà.

el primer sis mil estatal. Vam patir un terratrèmol i abans del cim vam superar un tram molt vertical que havia refusat altres expedicions.

-L'any 1976 vas participar en l'Expedició Nàuticoalpina.

-Sí, amb el Jordi Riera i el Lluís Costa, fusionant l'aventura de la navegació amb l'alpinisme. En

un mes anàrem de Barcelona a Grenlàndia amb un vaixell de vela de 10 m d'eslora, batejat *Ino*, tot travessant l'Atlàntic Nord amb molta mala mar. Vam explorar la península Alfred Wegener, al mar de Baffin, i vam pujar-hi diferents cims verges.

-Quin tipus de preparació feies?



○ L'any 1970 l'Emili va participar en una expedició que va intentar l'escalada del Cerro Torre, a la Patagònia argentina.

-No m'he entrenat mai i la mateixa pràctica m'ha mantingut en un cert nivell. Ara bé, amb el temps vaig descobrir que la meua feina de gravador, en què treballava constantment amb els dits, m'atorgava una gran força als braços i als dits, cosa que em permetia escalar trams que altres trobaven inversemblants. Quan vaig passar a fer de dissenyador, el meu nivell va baixar uns graus ràpidament i vaig notar moltíssim la manca de força.

-Explica'ns com era el material d'escalada de l'època.

-El material ens el fèiem nosaltres i sovint l'improvisàvem. Recordo que a Sant Llorenç del Munt, en un intent a la cara N de la Castellassa de can Torras, vaig clavar la clau de casa per fer-hi un pas d'artificial ja que no duia pitons, però em va quedar tan rebregada aquella clau que després no vaig poder obrir la porta de casa. A la CADE de Terradets les herbetes de la paret amagaven forats on hi cabien llargues espases a prova de bombes, i en canvi al Tozal del Mallo els pitons els treïem amb la mà. Una altra anècdota és que vaig fer la Puigmal del Cavall Bernat amb una corda de niló amb la funda trencada i fixada amb un esparadrap. Pel que fa a les expansions, a la GEEB dels Flautats ens fabricàvem les pitonisses a partir d'espigues roscades serrades a mà, amb un petit tall a la punta per ficar-hi una falca. Llavors ens hi penjàvem d'un filferro proveït de nusos que absorbien l'energia si quèiem. En una altra ocasió, a la CADE de la Miranda de la Portella vaig idear uns tascons a base de femelles hexagonals per les quals hi passava la corda. Hi vaig dur un joc amb mides d'un quart, de mitja i d'una polzada de rosca whitworth.

"L'Annapurna no va ser un salt tan gran perquè estàvem preparats per afrontar-lo"

"L'alpinisme català sempre ha tingut un gran nivell gràcies a l'immens potencial associatiu del país i a les fantàstiques escoles d'escalada que tenim"

-Vas protagonitzar gestes pioneres de l'alpinisme català com l'ascensió als primers sis mil (Inderkila), set mil (Istor-O-Nal) i vuit mil (Annapurna E) estatals, tots ells verges, juntament amb Anglada, Pons, Cerdà, etc. Sents que vas formar part d'una generació irrepetible?

-En certa forma sí perquè a la història passen coses que no són mai repetibles. Potser s'hi aproximen, però cadascú viu la seva generació condicionat per un entorn i un sistema social que hi ha muntat en aquell moment. Abans, poder anar a Montserrat era un privilegi, igual que anar al Pedraforca. I no parlem de muntar expedicions extraeuropees!

-Quins condicionants van propiciar un salt qualitatiu tan gran en l'alpinisme del país?

-No va ser tampoc un salt tan gran perquè l'Annapurna estàvem preparats per afrontar-lo. Prèviament, jo havia fet escalades difícils als Pirineus, als Alps i havia ascendit el sis mil i el set mil esmentats, a part de participar en una expedició al Cerro Torre. L'Anglada i el Pons eren els més experts de l'època a organitzar expedicions i

també havien anat als Andes i a l'Hoggar (Àfrica). Tot plegat va ser un pas evolutiu lògic.

-A l'Himàlaia deus haver viscut algun moment esglaiador...

-Oh, i tant! Va ser al campament 2 de l'Annapurna, l'any 1974. Aquella muntanya era temuda perquè hi havia mort molta gent, sobretot per les brutals allaus provocades per un serac de 200 m d'altura. Volíem fer el cim E (verge) per una aresta lliure d'allaus i el campament n'estava resguardat perquè l'envoltaven grans esquerdes que podien xuclar la neu. Però tot d'una vam sentir un estrèpit d'allau i va començar a bufar un vent més i més fort. Era l'aire desplaçat per la massa de neu que quedava i ens va esgarriar: va arrasar les tendes i una motxilla de 30 kg va sortir volant mentre esperàvem l'envestida final de la neu, que per sort no va arribar. Després de l'ensurt vam replantar les tendes a recer d'aquells vents tan poderosos.

-T'ha influït algú en la teva trajectòria com a alpinista?

-Doncs sí. Un personatge que em va impressionar molt per la seva manera excepcional de treballar el gel va ser el francès André Contamine, que va fer la primera a la torre de Mustaq, al Karakoram. Vaig tenir el gran privilegi d'escalar la cara N de les Petites Jorasses, als Alps, encordat amb ell.

-Què opines de l'ús de l'oxigen, les expedicions comercials i la brutícia dels campaments base i les rutes normals?

-Encara que són problemes molt localitzats, allà on es generen són catastròfics. Per exemple, hi

ha infinitat de bombones abandonades al coll S de l'Everest, incrustades al gel a 8.000 m i que difícilment es podran treure mai. Un altre problema és que molta gent pensa que pagant molts diners i emprant l'oxigen podran pujar un vuit mil. Molts accidents es deuen al fet que no s'aclimaten bé i, a la mínima que les bombones fallen (i sovint passa), aquesta gent respira sense saber-ho l'aire enrari de l'atmosfera. Llavors fan un edema, es desorienten i moren per caiguda o defalliment. Una qüestió greu que es podria resoldre és l'acumulació de residus orgànics als campaments base massificats com el de l'Everest mateix, on les deposicions de 500 persones contaminen els rius que són aprofitats pels pobles aigües avall. Caldria posar latrines orgàniques i que els xerpes s'enduguessin aquests residus, tal com ja fan amb les restes inorgàniques. Recordo que al McKinley ens obligaven a endur-nos les deposicions en bosses.

-Per la teva experiència professional a la Secretaria General de l'Esport, com ha evolucionat el paper que des de l'Administració s'ha donat a l'excursionisme i a l'alpinisme de casa nostra?

-Durant els més de 30 anys de democràcia, el govern català ha evolucionat i amb ell l'esport. L'excursionisme en si ha estat un dels esports majoritaris a Catalunya, tot i que no gaudeix d'una consideració destacada per part de l'Administració. Hi ha uns quants esports molt mediàtics als quals se'ls dona més suport i sortida, de manera que moltes vegades es confon la pràctica amb l'espectacle. Fa anys es va parlar de les activitats més adients als estudiants fora dels horaris lectius i jo vaig proposar l'excursionisme. En termes de formació és fantàstic perquè a cada passa tens una lliçó magistral de geologia, botànica, arqueologia, etc. Però les coses es van enfocar més en la competició. Si bé aquesta estimula els joves, també pot comportar-los molta pressió per la necessitat de guanyar, sovint agreujada per l'actitud d'alguns tècnics i pares.

-Els mitjans de comunicació no hi han ajudat tampoc gaire...

-Bé, en aquest aspecte la cosa ha millorat una mica perquè la muntanya s'ha divulgat bastant des de l'Administració, però de totes formes els mitjans de comunicació no tenen la culpa de destacar més les desgràcies que les victòries alpinístiques. El problema ha estat que ningú els ha sabut dir que això és un mercat que té una certa sensibilitat, que pot permetre que la gent tingui uns valors i conegui un país tot caminant o assolint-ne els cims.

-Com veus l'alpinisme català actualment?

-El veig bé perquè gaudeix de dos avantatges fonamentals: l'un és que hi ha un potencial associatiu immens a Catalunya, que tant et permet anar a fer una senzilla excursió com entrar en el món de l'alpinisme. L'altre avantatge és que tenim unes escoles d'escalada fantàstiques que les millores socials i econòmiques de la

democràcia ens han permès anar a visitar molt fàcilment, com Montserrat, la gran escola de la dificultat i l'equilibri. També hi ha el Pirineu, amb parets no gaire grans, però maques i fonamentals per mantenir el gran nivell actual i de sempre de l'alpinisme català.

-Quins valors has volgut transmetre als nous aspirants a escaladors?

-Sempre els he dit que està molt bé que els apassioni l'escalada, però que sàpiguen que fins que no arriben al peu d'aquella roca cobejada hi ha moltes coses que poden veure i investigar, que no se les han de deixar

perdre perquè són interessantíssimes també. Aquest missatge és tan vàlid per a l'Himàlaia com per al Perú, el Pedraforca, Montserrat o el Pirineu.

-Tot i haver visitat tants indrets, quin és el que t'has quedat amb les ganes de visitar?

-Doncs em faria il·lusió conèixer el Tadjikistan, ja que aquesta exrepública soviètica inclou set mils famosos com els pics Lenin, Comunisme i altres, amb noms que han canviat actualment. Són cims que no pretenc pujar, però els vull retratar i contemplar tot caminant pels seus voltants. **V**

flaix...

EMILI CIVÍS ABAD

(Badalona, 1943)

- Alpinista, escalador, esquiador alpí i navegant a vela.
- Membre del CADE del CEC, del GAME i soci honorífic del CE Badalona.
- Professió: professional del gravat i del disseny gràfic i industrial. Tècnic a la Secretaria General de l'Esport de la Generalitat de Catalunya (1982-2000). Tècnic a la Conselleria de Cultura (2000-2007) i director del Museu i Centre d'Estudis de l'Esport Doctor Melcior Colet (2008). Jubilat des de 2008.
- Integrant de la primera generació d'himalaistes catalans. Ha fet els primers sis mil, set mil i vuit mil estatals i verges: Inderkila (6.040 m), a l'Índia, l'any 1969 amb el xerpa Passang; Istor-O-Nal (7.340 m), al Pakistan, el 1970 amb Anglada, Cerdà i Pons; i Annapurna E (8.078 m), al Nepal, el 1974 amb Anglada i Pons.
- Expedicions per tot el món: Grenlàndia (1973 i 1976); cim de l'Elbrus (Rússia, 1994); cim del pic M7 (Afganistan, 1977); intents a l'Everest de 1982 (fins als 8.200 m de l'aresta W) i 1993 (via normal); cims de l'Ama Dablam (1981) i del Cho Oyu (1984); cims del Kilimanjaro i del pic Kenya (nova via juntament amb Anglada, Cerdà, Pokorski i altres companys), el 1971; intents al Cerro Torre (1970) i Fitz Roy (1979); cims del Yerupajá (Perú, 1978) i del McKinley (Alaska, 1992); intent del Mount Cook (Nova Zelanda) i cim del Kosciuszko (Austràlia), el 1996.
- Vies obertes a Catalunya i als Pirineus: GEEB als Flautats (1963); CADE a Terradets amb Abella, Gil i Colin (1963); Anglada-Civís (1968) i Abella-Civís al Tozal del Mallo; Civís-Genís als Cabirols, al Pedraforca (1968), etc.
- Repeticions als Alps: Bonatti del Grand Capucin (1962); N del

Badile (2a estatal, 1970); N de les Droites (1985), etc.

- Càrrecs principals: vicepresident de la FEEC (1978); vicepresident del CE Catalunya (1978-1987); membre del Comitè Olímpic de Catalunya; fundador de Mountain Wilderness de Catalunya (juntament amb altres muntanyencs, sota la iniciativa de Jordi Pons, el 1989); instructor de l'ENAM; cap de l'expedició "Països Catalans" a l'Indu Kush (1977); sotscap de l'expedició catalana a l'Everest (1982).

- Distincions principals: Medalla de Plata (1970) i d'Or (1974) de la FEM; trofeu del diari As al millor esportista de l'any (1974); Medalla al Mèrit Esportiu de la Diputació de Barcelona (1975); millor esportista de Badalona (1975); medalla de la Generalitat de Catalunya en reconeixement a la trajectòria esportiva (2002).

